

Gyárfás Ágnes

Vágd ketté a horgas inát

A bálvány faragott fatörzs, akibe isten-élményét ültet a régi korok embere. Az isten-élmény nélküliségben szenvedők kezében a fatörzs nem más, mint faragatlan tuskó. A táltos szó számtalan változatát írtam le az Illa berek... c. kis könyvemben, de nem írtam be a táltossá emelkedés fokozatait. Erről vall a Bölcs királyfi című mese. A táltosi lét feltétele az érzékszervek kimunkált finomsága, a tanulás, képzés, a jóság, felebaráti szeretet, barátság: vagyis bölcsesség. Ezután a folyamatos lelki gyakorlatok során kapott istenélmények avatják s a n t á - vá, s z á n t ó - vá, szentté. A Szent ember táltos, mágus, pateszi, isten földi helyettese. Isten általa őrizi a mennyei tisztaságot, a teremtés eszmerendszerét a földön. A táltos, a mágus, a pateszi épp úgy Isten arcát viseli, mint a többi ember, de nem mocskolja be, hanem hivatásszerűen a másokét is igyekszik az isteni adományok tiszta forrás vizével megtisztítani. Az a dolga, hogy személyiségével reprezentálja Isten gondolatát.

Tehát a megjelenés is fontos. Az első a szanta, felmutatásában a szántó-vető volt, vállán az általvetővel. Ebben volt a mag. A királyfit, az emberiség magját az általvetőben vitte fel a griff madár a tündérpalotába. Az általvető nyílása egy seb a zsákon. A lovas ember a terhét általvetőben tette a ló hátára és a lovon által vetette. Amikor szántott, vagyis szántó volt, és a szentséget gyakorolta az általvetőből v e t e t t e a magot és mindig a zsák s e b é b e nyúlt. Innen ered a temetések ruhamegszaggató szokása, az arc bevagdosása, a rögök bedobása a sírba.

Krisztus halálakor a rítus kozmikus méreteket öltött. Midőn a Megváltó a kereszten kilehelte lelkét, a templom kárpitja kettéhasadt.

A mesék döbbenetes szimbolikája nem elégzik meg a kárpit jelképpel. A hőst vesztesége esetén ellenfele miszlikbe vágja és egy általvetőben a ló hátára teszi. A ló aztán elviszi a gyógykirályhoz, ahol az sok éltető fűvel újra életre kelti (Kígyó Darvitéz).

A testi szenvedés iránytű a lélek útján és hozzá segít az újjászületéshez. A sebhely mandala

formája figyelmeztet az újjászületéssel együtt járó nagy anyai kultikus szenvedésre és ide vezethető vissza minden sebhely és minden hősi táltos halál.

János apostol tudta, hogy a három Mária a kereszt alatt az örök nő három arca. A Pálos Passió (1508) szerzője utal erre épp úgy, mint az Ómagyar Mária-siralom, hogy inkább az anya kívánja a szenvedést elviselni semmint szeretett magzatát halni lássa.

Akik Krisztust kivégezték kettőt ütöttek egy csapásra. Megölték az istenfiát az anya szeme látára és ezzel martalékul dobták oda az anyai szívet. Ezt tudta János apostol és tudták a Magyar Szent Koronát alkotó kézművesek, ezért János apostol lábán jelölték ezt a fájdalmat egy hatalmas, mandala alakú stigmatikus seb képével.

Miért a lábán van a seb, hiszen a szívét törték össze mestere halálával?

Vissza kell térnünk a szent, szanta, s a n t a szavunkhoz. A sánta szó nem más, mint a szentség bujtatott formája. A Szíriusz népi neve S á n t a K a t a vagyis Szent Katalin. Az archaikus ember

írta Graves, a szent állapot eléréséhez kificamította a forgó csontját, hogy „úgy tudjon táncolni, mint a fürjek a barázdában”.

A sánta szó értelmi kettéválása a szentség rejtőzködő voltával ép úgy magyarázható, mint az alapfogalom és a jelenség összemosódásával. Erről beszél a „sánta harkály”, aki ellopott egy arany kalászt a legkisebb fiú arany szérűjéből és ezért egész életében vezekelt. Először megsántult Joharra városában azután neki kellett átvinnie a hőst a

léleklikon ugyan ide, a muzsikától hangos városba, a tündérpalotába. Tehát a harkály megszentülésének ára a sántasága volt. Jeremiás próféta (Jer. 13, 4, 10) tudta, hogy a zsidók elhurcolása és szenvedése az anyaistennő megtagadásának eredménye. „Vedd az övet, amelyet vásároltál [...] és menj az Eufráteszhez, rejtsd el ott a kőszikla hasadékában” (Jer. 13, 4). A kőszikla hasadéka még megmentheti őket „mielőtt megütnétek lábaitokat, a setét hegyekben”. (Jeremiás 13. 10).

Tellói Jóslat 222. oldal

Ez a lábsérülés, amelyre Jeremiás utalt nem a megszentülés jele, hanem ellentéte, amikor valaki „jól megüti a bokáját”.

A hősök nem a bokájukon sérültek meg, hanem feljebb, a lábszáron. Itt látható János apostol sebe, ide esett a fűzfalevél Achillesz lábára, amikor a sárkány vérében fürdött. Itt, lába szárán sérülékeny maradt, itt vérzett el halálosan.

A lábunk szárán van a sípcsontunk és a horgas inunk. Mitől horgas, mikor sima? Ez a horgas ín az Inannaság fészke, az istenanya nevének hordozója.

Horgas ina

A térd és lábszár képe jelenik meg, őseink Innanna képjelében, és amikor a Szent László legendájában a váradi Püspök lánya elvágja a kun vitéz horgas inát, akkor az ősanynai tartóoszlopot is

megölte benne. Mindazáltal, megsántította. A sántasággal szinte magához vonzotta a szent állapotot és ez megneemesítette halálát.

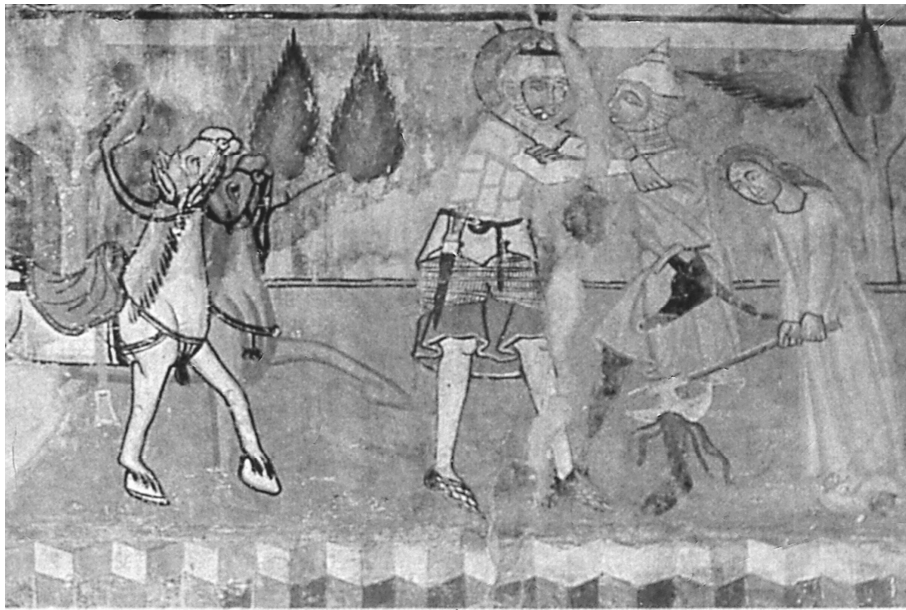

Ezt a halált a sok magyarországi freskón eltérően ábrázolták. Jankovics Marcell ennek utána nézett (in. 119. old.)^{*} s megtalálta az okot abban, hogy a festők közös minta után festettek, de a minták tartalmi elemeit mindig a megrendelő főúri vagy egyházi hatalom szabta meg. A horgas ina

^{*} Jankovics Marcell: Csillagok közt fényességes csillag. Corvina K.

pallossal történő kettémetszését azonban minden festő megörökítette, éppen úgy, mint az idillikus

mesei eredetű „fejbenkeresés” című jelenetet (Vízi Péter).

Szent László és a Kun vitéz freskó Gelence

Szent László és a Kun vitéz freskó Székelyderzs

Van egy magyar népmese Csonka és Sánta pajtás című (Benedek Elek I. 412-421). Ebben a Csonka hagyja, hogy levágják a kezét, mert a királyfit ezzel segíteni tudja. Aztán Sánta pajtás életét megmenti a torony tetejéről, ahová fél lábbal ki volt kötve, úgy, hogy lelövi a kötelet, de a Pajtás eközben megsántul. Ezáltal jut a szentté válás útjára. Együtt küzdenek az életért, egymást soha be nem csapják, csak jót cselekszenek mindenkivel. Túljárnak a boszorka eszén és megmentik a ki-

rálylány életét. A boszorka mutatja meg nekik az élet vizének forrását, ahol visszakapják a testi épességüket. A banyát azonban nem hagyják tovább garázdálkodni, megmentik tőle a világot. Mindezt úgy is elmondhattam volna, hogy a santa, szent szó magyar eredetére mutatok rá, amely példatárát a népmesékben és a szakrális képalkotó művészetben kapta meg. Ezért mondanivalóm nem volt más, mint szócikk egy képzeletbeli egységes magyar nyelvi szakrális szimbólumtárban.